

ONTWIKKELING GRAN MORGU OLIEVELD/WELVAARTFONDS

dr.ir. Albert Adama

Suriname gefeliciteerd met de FDI voor de ontwikkeling van het Gran Morgu olieveld. Velen zien al de toekomstige revenuen binnenstromen en zijn gretig bezig om die naar eigen inzichten en profijt te verdelen. Hoe is het gegaan in Guyana, de westerbuur van Suriname en die sinds 2019 één van de grote olieproducenten van het Caraïbisch gebied is geworden.

Enkele cijfers en opmerkingen:

- Totale inkomsten van de olie in de periode 2019-2023: US\$ 3.2 miljard. Geschat voor 2023-2024: US\$ 2.0 miljard.
- Huidige productie van 650.000 bbl/dag met opschaling tot 1.3 miljoen bbl/dag in de nabije toekomst. Bevolking ca 800.000.
- De hausse zorgt ervoor dat de economie snel groeit: sinds 2020 is het bruto binnenlands product van Guyana verdrievoudigd. Vorig jaar groeide Guyana met meer dan 60%, dit jaar zal het rond de 30 procent liggen. En het groeitempo zal naar verwachting aanhouden: het Internationaal Monetair Fonds (IMF) verwacht dat Guyana tot 2028 jaarlijks gemiddeld met 20 procent zal groeien (Inflatiegevaar!).
- Sinds 2022 stroomt er oliegedeelte de staatsbegroting binnen. Hierdoor ligt het inkomen per hoofd van de bevolking in Guyana vandaag hoger dan in Duitsland.
- Er is een enorm olievoorzieningscentrum gecreëerd. De interesse van buitenlandse bedrijven is groot. In de olieproductie domineert Exxon Mobil met zijn partners. De wereld olievoorzieningsindustrie is aanwezig.
- Van de nieuwe rijkdom is in de hoofdstad Georgetown niet veel te zien. De 200.000 inwoners van de hoofdstad hebben de oliehausse tot nu toe vooral gevoeld door stijgende prijzen voor huisvesting, transport en voedsel. De inflatie is hoog met 6,6 procent (2023) voor het lage inkomen van het grootste deel van de bevolking.
- Onder de bevolking groeit het ongeduld. Er zijn te weinig banen. De werkloosheid is 12 procent, de jeugdwerkloosheid is twee keer zo hoog. Immigranten uit Venezuela, Cuba en Brazilië verdringen de lokale bevolking als goedkope arbeidskrachten. Geschoold personeel moet worden geïmporteerd (o.a. voor de gezondheidszorg).
- De rijken zijn rijker geworden en de armoede is alleen maar toegenomen. Corruptie op hoog niveau heeft geleid tot vele schandalen.
- De regio heeft negatieve rolmodellen voor hoe Guyana het niet zou moeten doen: ondanks grote oliereserves is Venezuela een land waaruit de bevolking al tien jaar massaal emigreert. Trinidad en Tobago is ook een negatief voorbeeld. Daar werd 100 jaar lang olie en gas gewonnen. Nu raken de voorraden op en de bevolking is arm en blootgesteld aan brute clancriminaliteit.
- Ook het corrupte Nigeria, met een enorme olievoorraad en met een snelgroeiende miljoenen bevolking (218 miljoen) is ook zo'n negatief voorbeeld. De constante strijd tussen de verschillende bevolkingsgroepen: De moslim Hausa en Tiv in het Noorden, de christelijke IBO in het Zuiden en de animistische Yoruba en Benin in het Westen en Midden heeft zeker ook bijgedragen de enorme verpaupering en corruptie.

Deze voorbeelden mogen zijn voor Suriname hoe het niet zou moeten worden. Na de euforie van het FDI is het voor Surinaamse leiders de tijd om duidelijke keuzes te maken en te beginnen met de nodige acties en initiatieven om de verwachte inkomsten met wijsheid te investeren en eerlijk te verdelen.

In het begin van deze eeuw (2003) heb ik in enkele nachtelijke sessies in Lelydorp, gebrainstormd met ex-minister van NH, Eric Tjong Kie Sim over de bestedingen en de prioriteiten van de gedroomde grote olie-inkomsten van Suriname.

Het is meer dan 20 jaren geleden, maar de investeringsprioriteiten die toen door ons werden gesteld, zijn dacht ik, vrijwel onveranderd gebleven:

- Infrastructuur: o.a. wegen, bruggen riolering, volkswoningbouw, energievoorziening, water
- Gezondheidszorg: integrale toegankelijkheid, ook in de binnenlanden (gratis)
- Onderwijs: Er is een grote inhaalslag nodig om het onderwijs terug te brengen op het oude hoge niveau en bovendien de faciliteiten en de leerkrachten voor de nieuwe kennis, die zal worden gevraagd om de ontwikkelingen aan te kunnen
- Armoedebestrijding en economische stabiliteit: Vermogensfonds

Toegevoegd zou nu moeten worden de aflossing van de grote buitenlandse schulden die de overheid de afgelopen 20 jaar heeft aangegaan.

De eerste drie genoemde prioriteiten en de aflossing van de schulden zijn de directe taken van de overheid en zouden voor de uitvoering onder betreffende ministeries moeten vallen. Een integraal Planinstituut, met goed opgeleide en vakkundige mensen (geen “family and friends” bezetting) zal moeten zorgen voor de voorbereiding, initiëring, begeleiding en rapportage van de gestelde investeringsprioriteiten.

ARMOEDEBESTRIJDING EN ECONOMISCHE STABILITEIT.

Voorstel voor de Oprichting van een Vermogensfonds gebaseerd op de toekomstige Olie-inkomsten voor Suriname.

In het volgende zijn de met AI gegenereerde algemene richtlijnen voor de opzet van een Vermogensfonds (Welvaartfonds voor Armoedebestrijding en Economische Stabiliteit) weergegeven. Het opzetten van een soeverein vermogensfonds (SWF) gebaseerd op olie-inkomsten heeft als doel om op lange termijn economische stabiliteit en welvaart te waarborgen. Dit voorstel schetst de belangrijkste componenten en strategieën voor de oprichting van een dergelijk fonds, waarbij vergelijkingen worden gemaakt met het succesvolle model van het Noorse Gouvernement Pension Fund Global (GPFG).

Doelstellingen

Economische Stabiliteit: Het verminderen van de volatiliteit van olie-inkomsten en het waarborgen van een stabiele economische omgeving.

Intergenerationele Gelijkheid: Het behouden van rijkdom voor toekomstige generaties.

Duurzame Ontwikkeling: Het ondersteunen van duurzame economische ontwikkeling en diversificatie.

Fondsstructuur

Inkomstenallocatie: Een vast percentage van de olie-inkomsten wordt jaarlijks aan het fonds toegewezen.

Investeringsstrategie: Gediversifieerde investeringen in wereldwijde aandelen, vastrentende waarden, onroerend goed en infrastructuur.

Bestuur: Een onafhankelijke raad met duidelijke richtlijnen en transparantiemaatregelen.

Investeringsstrategie

Diversificatie: Net als het Noorse GPFG zal het fonds investeren in een breed scala aan activaklassen om risico's te spreiden.

Ethische Richtlijnen: Implementeren van ethische investeringsrichtlijnen om verantwoord beleggen te waarborgen.

Langetermijnfocus: Prioriteit geven aan Lange termijn rendementen boven kortetermijnwinsten, naar het voorbeeld van Noorwegen.

Bestuur en Transparantie

Onafhankelijk Toezicht: Een onafhankelijke raad zal toezicht houden op de activiteiten van het fonds om verantwoording en transparantie te waarborgen.

Regelmatige Rapportage: Regelmatig rapporten publiceren over de prestaties en activiteiten van het fonds om het vertrouwen van het publiek te behouden.

Ethische Normen: Vasthouden aan hoge ethische normen bij alle investeringsbeslissingen.

Investeringsstrategie: De nadruk gelegd op diversificatie en ethisch beleggen. Het voor Suriname voorgestelde fonds zal zich echter aanvankelijk meer richten op regionale investeringen om lokale ontwikkeling te ondersteunen.

Bestuur: Het Noorse model van onafhankelijk toezicht en transparantie zal nauw worden gevolgd om geloofwaardigheid en publiek vertrouwen te waarborgen.

Conclusie

Het voorgestelde vermogensfonds streeft ernaar het succes van het Noorse GPF te repliceren door te focussen op diversificatie, ethisch beleggen en robuust bestuur. Op deze manier zal het zorgen voor economische stabiliteit, intergenerationele gelijkheid en duurzame ontwikkeling voor het land. Het initiëren van het fonds zou op korte termijn moeten geschieden en zou een duidelijke indicatie zijn van de overheid om de gehele bevolking zo snel mogelijk en voor een in de voorzienbare toekomst de armoede te bestrijden en voor economische stabiliteit zal zorgen.

Uit dit fonds zullen de ouderdomspensioenen van alle daarvoor in aanmerking komende inwoners van de Republiek Suriname worden betaald.

VERWACHTE OLIE-INKOMSTEN VAN SURINAME

Over welke olie-inkomsten van het Gran Morgu veld gaat het eigenlijk. Omdat het niet is te achterhalen wat er in de productieovereenkomst tussen Staatsolie en TotalEnergies over de royalty's, belastingen en andere vergoedingen staat, zal er een beredeneerde raming worden gedaan van de te verwachten olie-revenuen en in hoeverre een grotere door Staatsolie geambieerde participatie (20%) in de exploitatie van het Gran Morgu veld aan te bevelen is. Dit laatste vooral met het oog op financiële risico's voor Suriname door de grote obligatielening die Staatsolie zou moeten uitschrijven voor de financiering van de deelname. Bijzonder is ook dat de overeenkomst namens de republiek Suriname met TotalEnergies is getekend door Staatsolie en niet door de overheid (b.v. ministerie van Natuurlijke Hulpbronnen).

Uit historisch gepubliceerde exploratie- en productiekosten, historische olieprijs ontwikkelingen, gegevens uit Guyana en andere bronnen, kan worden geschat dat Suriname aan directe inkomsten tussen US\$ 3.5 en US\$ 5.2 miljard zal ontvangen in de 10 jaren van de ontginning van Gran Morgu. NB TotalEnergies geeft veel hogere bedragen aan: Is de opbrengst van de participatie van Staatsolie misschien inbegrepen? Daarnaast zullen de aan de oliewinning gelieerde activiteiten nog eens US\$ 1.0 tot US\$ 1.8 miljard kunnen opbrengen. Zou Suriname voor 20% willen deelnemen aan de ontginning van Gran Morgu, dan moet er US\$ 2.1 miljard worden geïnvesteerd. Een grote obligatielening is dan nodig en waarvoor de overheid zal moeten tekenen en garant moeten staan. Inschrijvingen voor zo'n grote lening zullen, indien het zou lukken, voor het overgroot gedeelte van buitenlandse investeerders komen. De condities zullen aantrekkelijk moeten zijn voor deelnemers (o.a. hoge rente, risico mijdend). Deze directe participatie van 20%, met alle daarbij behorende risico's zou nog eens ca US\$ 7.0 miljard bruto kunnen opbrengen. Waarlijk zeer interessant, maar wegen deze extra opbrengsten op tegen de risico's die Suriname als "mede-exploitant" oploopt?

De inkomsten voor Suriname zullen afhankelijk zijn van de mogelijk grote fluctuaties van de wereld olieprijs. Niet alleen door vraag en aanbod, politieke invloeden, maar ook door het wereldstreven voor een sterke reductie van gebruik van fossiele brandstoffen. Medeverantwortelijkheid voor exploitatieresultaten, risico's en problemen.

Bronvermelding:

Gebruik is gemaakt van artikelen uit de volgende tijdschriften en Kranten:

Offshore

Neue Züricher Zeitung, Starnieuws, De Ware Tijd, Wallstreet Journal, Guyana News,

Stabroek News

TotalEnergies.com